

**KRYSTYNA STRUMIŁŁO**

Instytut Architektury i Urbanistyki

Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska

Politechniki Łódzkiej

## **PROGRAMY WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ JAKO WAŻNY CZYNNIK W KSZTAŁCENIU W SZKOŁACH WYŻSZYCH**

Opiniodawca: **dr hab. inż. arch. Anna Palej, prof. PK**

*Celem artykułu jest pokazanie, jaką rolę w kształceniu w szkołach wyższych odgrywają programy współpracy międzynarodowej. Opis programów oraz ich zakresu działań ma zobrazować, jakie jest ich znaczenie dla edukacji. Szeroki wachlarz zadań oparty jest przede wszystkim na transferze studentów oraz pracowników w całej Unii Europejskiej i poza nią. Przynosi to korzyści na wielu płaszczyznach, przede wszystkim umożliwia zdobywanie i przekazywanie doświadczeń naukowych. Ponadto sprzyja wspólnemu opracowywaniu programów naukowych, ujednocnieniu systemu zaliczania przedmiotów, wzajemnemu uznawaniu dyplomów i punktów zaliczających okres studiów odbytych za granicą. Programy współpracy międzynarodowej zapewniają spójne i ambitne postawy ponadnarodowego wspierania działań na rzecz nauki.*

### **1. Wstęp**

Współczesny świat zmierza ku intelektualizacji społeczeństw poprzez osiągnięcie wysokiego poziomu wykształcenia. Dzisiaj toczy się dyskusja dotycząca profilu kształcenia i umiejętności absolwentów. Istotne jest, aby młody człowiek po ukończeniu studiów był w stanie sprostać wymaganiom rynku. Warunkiem osiągnięcia celów i pełnej realizacji zamierzonych zadań, oprócz odpowiedniego systemu dydaktycznego, jest także możliwość korzystania z wyjazdów i pobytów na zagranicznych uczelniach.

W ostatnich latach programy współpracy międzynarodowej stały się coraz bardziej popularne wśród studentów. Programy skierowane do szkół wyższych polegają na wspomaganium wymiany studentów oraz kadry akademickiej w całej Unii Europejskiej i mają sprzyjać podnoszeniu jakości systemu kształcenia, wspólnemu opracowywaniu programów naukowych, ujednoczeniu systemu zaliczania przedmiotów oraz wzajemnemu uznawaniu dyplomów.

## 2. Programy współpracy międzynarodowej i ich znaczenie

Do najważniejszych programów edukacyjnych można zaliczyć: Tempus, Sokrates, Leonardo da Vinci.

**TEMPUS** jest programem pomocowym Unii Europejskiej wspierającym reformę sektorów szkolnictwa wyższego w krajach-beneficjentach (podnoszenie jakości nauczania w szkołach wyższych i modernizację instytucji szkolnictwa wyższego) oraz przyczyniającym się do wzmocnienia współpracy pomiędzy szkołami wyższymi w krajach UE i krajach partnerskich<sup>61</sup>. Został on uruchomiony na podstawie decyzji Rady Ministrów Wspólnoty Europejskiej w roku 1990. Początkowo był przewidziany na okres czterech lat akademickich (TEMPUS I, 1990-1994), następnie przedłużany czterokrotnie na lata: 1994-1998 (TEMPUS II), 1998-2000 (TEMPUS II bis), 2000-2006 (TEMPUS III), 2007-2013 (TEMPUS IV). Na stronie Agencji Wykonawczej została zamieszczona lista 64 projektów zaproponowanych do finansowania w programie Tempus IV.

Fakt przystąpienia Polski do Unii Europejskiej nie pozostaje bez znaczenia. Od 1 maja 2004 r. polskie uczelnie mogą uczestniczyć we wszystkich działaniach programu Tempus, obecnie są partnerami w ośmiu projektach, natomiast niestety żadna uczelnia nie znalazła się w gronie koordynatorów, a szkoda.

W programie TEMPUS granty są przyznawane na trzy typy przedsięwzięć.

1. Projekty współpracy międzyuczelnianej (Joint European Projects), realizowane przez grupy (konsorcja) uczelni, mogą się koncentrować na wprowadzaniu zmian do zawartości programów nauczania i metod dydaktycznych.

2. Działania strukturalne i uzupełniające (Structural and Complementary Measures), projekty wspierające reformy krajowe oraz odpowiadające specyficznym potrzebom danego kraju. Projekty oraz działania strukturalne i uzupełniające mogą także dotyczyć zagadnień: jakości kształcenia, akredytacji, uznawania kwalifikacji, systemów punktowych i innych.

3. Stypendia indywidualne (Individual Mobility Grants-IMG) dla nauczycieli akademickich, pracowników administracyjnych uczelni i na wizyty w innych krajach. Celem wizyty może być podnoszenie kwalifikacji i umiejętności nauczycieli akademickich, przy czym rezultatem takiego pobytu muszą być nowe materiały dydaktyczne opracowane przez indywidualnego stypendystę lub wprowadzenie

---

<sup>61</sup> Kraj partnerski to kraj-beneficjent, czyli kraj korzystający z pomocy oferowanej przez program TEMPUS.

zmian w programach nauczania; udział w konferencjach, seminariach itp. związanych z reformowaniem systemu szkolnictwa wyższego.

**SOKRATES** jest programem Unii Europejskiej, który w dziedzinie edukacji ma służyć rozszerzeniu współpracy Europy. Obejmuje on następujące typy działań w zakresie szkolnictwa wyższego: Erasmus, Lingua, ODL, Eurydice, Arion, Naric, Minerva.

- **Erasmus** jest jednym z najbardziej znanych programów Sokratesa. Polega przede wszystkim na wspomaganium wymiany studentów i nauczycieli akademickich oraz dofinansowywaniu pobytu na uczelniach zagranicznych. Polega także na regulowaniu systemu zaliczania okresu studiów odbytych w innych krajach i wspólnym opracowywaniu naukowych europejskich sieci współpracy.

Erasmus składa się z trzech wzajemnie powiązanych podakcji: europejska współpraca międzyuczelniana, wyjazdy studentów i nauczycieli akademickich, sieci tematyczne.

Erasmus, którego nazwa nawiązuje do imienia Erazma z Rotterdamu, został powołany w roku 1987 z myślą o propagowaniu i ułatwianiu wymiany między uczelniami krajów Wspólnoty Europejskiej. W 1995 roku wszedł w skład utworzonego wówczas programu wspólnotowego Socrates wspierającego międzynarodową współpracę w sferze edukacji. Jest adresowany do szkolnictwa wyższego, ma na celu podniesienie poziomu i wzmocnienie europejskiego wymiaru kształcenia. Umożliwia studentom wyjazd do innego kraju na studia lub staż (praktykę) trwające od 3 do 12 miesięcy. Natomiast wyjazdy nauczycieli akademickich przede wszystkim umożliwiają prowadzenie wykładów w zagranicznej uczelni partnerskiej przez 1-8 tygodni. Obejmują również wyjazdy pracowników uczelni na szkolenia, a także przyjazdy pracowników zagranicznych uczelni do Polski.

Erasmus przyznaje granty na wyjazdy tysiącom studentów i nauczycieli, ale dotyczy także rozszerzania europejskiego wymiaru studiów dla tych studentów i nauczycieli, którzy nie uczestniczą bezpośrednio w wymianie. W tym kontekście wyraźny nacisk kładzie się na intensywne kursy, opracowywanie nowych i udoskonalanie istniejących programów nauczania poprzez współpracę europejską oraz konsolidowanie paneuropejskich sieci tematycznych. Erasmus jest otwarty dla wszystkich rodzajów szkół wyższych i obejmuje wszystkie kierunki oraz poziomy studiów (w Polsce prawo uczestnictwa w programie mają państwowe i prywatne szkoły wyższe wpisane do rejestru Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu). Stosowana obecnie nazwa Socrates-Erasmus ma podkreślić, że Erasmus jest częścią zakrojonego na szerszą skalę programu Socrates. Jeżeli uczelnia, w której się studiuje uczestniczy w programie Socrates-Erasmus, każdy student ma prawo ubiegać się o przyznanie stypendium. Kryterium rekrutacji jest ukończenie pierwszego roku studiów i dobra znajomość języka kraju, pozwalająca na aktywny udział w zajęciach i egzaminach. Wiele uczelni jako dodatkowe kryterium wprowadza jeszcze odpowiednio wysoką średnią ocen. Erasmus jest jednym z najpopularniejszych programów UE, dzięki któremu już wielu studentów miało okazję spędzić część swych studiów za granicą. Polska rozpoczęła swe aktywne uczestnictwo w tym przedsięwzięciu w roku akademickim 1998/99. Początkowo

program Erasmus objął swym działaniem 46 polskich uczelni. Obecnie jest ich ponad 120. Corocznie na stypendia Erasmusa wyjeżdża blisko 120 000 studentów, a zajęcia w partnerskich uczelniach prowadzi blisko 18 000 wykładowców.

Co sprawia, że coraz więcej młodych ludzi chce studiować za granicą? Studenci, którzy wracają z takiego wyjazdu wypełniają po powrocie obowiązkową ankietę stanowiącą niezbędny element sprawozdania z wyjazdu. Wymieniają w niej przede wszystkim możliwości zdobycia doświadczeń i wiedzy, które zwiększają szanse na rynku pracy. Ponadto studenci podkreślają przede wszystkim korzyści językowe, poznawcze, poszerzenie horyzontów, nabycie większej samodzielności, odwagi, otwartości na świat, przełamywanie stereotypów, zyskanie nowych przyjaciół z Europy i z całego świata; często wskazują też na korzyści akademickie – poznanie nowego systemu kształcenia, innego sposobu prowadzenia zajęć i pracy studentów.

Warto wymienić procentowe podsumowanie odpowiedzi na kilka spośród pytań zadanych w ankiecie. Jak podaje Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji czynniki, które miały największy wpływ na decyzję o wyjeździe w latach 2007/08 na zagraniczną uczelnię to:

- (65% odpowiedzi) czynnik kulturowy – chęć poznania życia w innym kraju, poznania innej kultury,
- a nieco mniejsza grupa studentów (55% odpowiedzi) podała czynnik akademicki
- oraz (50%) – chęć znalezienia się w nowym środowisku, otoczeniu.

Większość studentów wysoko oceniła korzyści akademickie, naukowe z wyjazdu do zagranicznej uczelni na część studiów; najwyższą ocenę (bdb) wybrało 39% studentów, a ocenę „dobry” – 34% studentów. Znacznie wyżej studenci ocenili korzyści osobiste z wyjazdu na stypendium: najwyższą ocenę wybrało aż 64% studentów. Równie wysoka była ogólna ocena wyjazdu Erasmusa: 56% studentów oceniło go na „5”, a 30% – na „4”, nikt nie wybrał najniższych dwóch ocen. Ponadto łącznie około 80% studentów jest zdania, że wyjazd na zagraniczną uczelnię okaże się pomocny w ich przyszłej karierze zawodowej.

Warto nadmienić, iż w 2003 roku powołano na okres 5 lat program **Erasmus Mundus**, który miał na celu wzmocnienie współpracy z krajami trzecimi<sup>62</sup>. Obecnie jest realizowany Erasmus Mundus II (2009-2013). Program Erasmus Mundus II przewiduje między innymi dofinansowanie dla wspólnych studiów prowadzonych przez konsorcja uczelni; wspólne "studia Mundusowe" będą obejmowały II i III stopień studiów (studia drugiego stopnia – prowadzące do uzyskania tytułu magistra; studia trzeciego stopnia – prowadzące do uzyskania stopnia naukowego doktora).

• **ODL**, czyli kształcenie otwarte i na odległość (ang. *Open and Distance Learning*), jest to program poświęcony zastosowaniu nowoczesnych technologii umożliwiających kształcenie na odległość. Szybkie tempo życia zmusza człowieka

---

<sup>62</sup> Kraje trzecie to kraje nienależące do UE, kraje EEA-EFTA (Islandia, Norwegia, Lichtenstein, Szwajcaria) oraz kraje kandydujące.

do poszukiwania takich form kształcenia. Internet ma tutaj ogromne znaczenie w transferze edukacji uniwersyteckiej. Jest najlepszym narzędziem do przesyłania materiałów edukacyjnych. Mając dostęp do sieci każdy może komunikować się i wymieniać informacje z innymi osobami.

- **Eurydyce** to sieć informacyjna udostępniająca dane dotyczące systemów edukacji, ich reform oraz nowych rozwiązań w tej dziedzinie. Istnieje od 1980 roku i zakłada następujące cele programowe: rozwój wymiany informacji o systemach edukacyjnych, ukazywanie ich różnorodności oraz wyszukiwanie elementów wspólnych – jednak bez dokonywania ocen.

Sieć Eurydyce działa na zasadach stałej współpracy pomiędzy krajowymi biurami powołanymi przez ministra edukacji w 30 krajach, przygotowuje i publikuje opisowe analizy systemów edukacji, studia porównawcze na tematy będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej.

- **Arion** to system krótkich wizyt studyjnych (trwających zwykle około tygodnia) osób odpowiedzialnych za kierowanie, ocenę oraz organizację edukacji. Jest przeznaczony dla osób odgrywających znaczące role w realizacji polityki edukacyjnej: dyrektorów, szkoleniowców itp. Podstawowym celem wizyt studyjnych jest pogłębianie świadomości realiów europejskich w dziedzinie edukacji, rozwój wymiany informacji i doświadczeń na temat systemów edukacyjnych poszczególnych państw. W każdej wizycie uczestniczy zazwyczaj grupa złożona z około 10-15 osób, które reprezentują różne kraje europejskie.

- **Minerwa** jest programem poświęconym ukierunkowaniu zainteresowań na poziomie szkół wyższych na wspólne projekty tematyczne, np. typu europejski inżynier. Dotyczy edukacji niestacjonarnej i ma za zadanie promowanie i ocenę wdrażania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ITC – *information and communications technology*) do edukacji i kształcenia. Ponadto program ten ma na celu szerzenie idei kształcenia na odległość. W wymiarze praktycznym uczestnicy Minery skutecznie przyczyniają się do projektowania, wykonywania oraz testowania nowych metod i pomocy dydaktycznych.

Ważnym programem edukacyjnym UE jest **LEONARDO DA VINCI**. Program został utworzony w celu podnoszenia jakości systemów kształcenia, doskonalenia i szkolenia zawodowego w Europie. Realizacja programu, przewidziana początkowo na lata 1995-1999, została rozszerzona jako **Leonardo da Vinci II** (2000-2006) oraz **Leonardo da Vinci III** (2007-2013). Studentom program Leonardo stwarza możliwość organizowania zagranicznych praktyk zawodowych.

Warto tutaj wspomnieć, iż dużą szansą przyczyniającą się do transferu edukacji uniwersyteckiej są także programy badawcze. Programy Ramowe stanowią główne narzędzie finansowe, poprzez które Unia Europejska wspiera działalność badawczą i rozwojową w zakresie prawie wszystkich dyscyplin naukowych. Programy Ramowe są realizowane od 1984 roku w formie programów 5 letnich. Obecnie jest realizowany **VII Program Ramowy** (2007-2013) i jest on największym programem finansowania badań naukowych i rozwoju technologicznego w Europie. Jego

zadaniem jest rozwijanie współpracy w dziedzinie badań, zwłaszcza pomiędzy przemysłem a szkołami wyższymi. Jego najważniejsze cele to:

- wspieranie współpracy ponadnarodowej na wszystkich płaszczyznach w całej UE,
- zwiększenie dynamizmu, kreatywności i doskonałości europejskich badań naukowych w pionierskich dziedzinach wiedzy (naukowcy w sposób niezależny i odpowiedzialny określają główne badania w tym obszarze),
- wzmacnianie potencjału ludzkiego w zakresie badań i technologii poprzez zapewnienie lepszej edukacji i szkoleń, łatwiejszego dostępu do potencjału badawczego oraz zachęcanie naukowców do mobilności i rozwijania kariery,
- zintensyfikowanie dialogu między światem nauki i społeczeństwem w Europie celem zwiększenia społecznego zaufania do nauki,
- wspieranie naukowców rozpoczynających karierę,
- wspieranie szerokiego stosowania rezultatów i rozpowszechniania wiedzy uzyskanej w wyniku działalności badawczej, finansowanej ze środków publicznych.

Program Ramowy jest kluczem do osiągnięcia celu wyznaczonego w Lizbonie na szczycie Rady Europejskiej, aby Europa stała się najbardziej konkurencyjną gospodarką opartą na wiedzy.

### 3. Podsumowanie

Wszystkie opisane powyżej przedsięwzięcia i działania stanowią ważny czynnik w kształceniu w szkołach wyższych. Istniejące programy oraz fundacje na rzecz nauki, które oferują wymianę międzynarodową odgrywają ogromne znaczenie w zdobywaniu, a później w przekazywaniu doświadczeń naukowych.

W ostatnich latach szkolnictwo wyższe stało się ważnym czynnikiem społecznego rozwoju. Deklaracja Sorbońska z maja 1998 roku oraz Deklaracja Bolońska z 1999 r. jasno pokazują, że zostały zaproponowane konkretne środki w celu konkurencyjności kształcenia wyższego. Promocja modeli wymiany studentów i pracowników, adaptacja porównywalnych stopni naukowych oraz współpraca w budowaniu podobnych metod zapewnienia jakości kształcenia, są przykładami celów zdefiniowanych w Deklaracji Bolońskiej. Do tego należy zaliczyć wprowadzenie dwustopniowego systemu kształcenia, wdrożenia systemu punktowego i współpracę w dziedzinie europejskiego kształcenia. Można sądzić, iż w związku z przyjętymi deklaracjami oraz realizacją programów, istniejące różnice będą niwelowane z roku na rok w celu uzyskania coraz większej spójności.

Programy mają służyć przede wszystkim mobilności i umiędzynarodowieniu kształcenia. Edukacja bowiem staje się dzisiaj ważnym elementem wspierania perspektyw rozwojowych i konkurencyjności międzynarodowej, w tym jakości instytucji oraz kapitału ludzkiego i społecznego.

## **Literatura**

- [1] Erasmus w Polsce w roku akademickim 2007/08. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2009.
- [2] **Dołęgowski T.:** Gospodarka bazująca na wiedzy i strategia lizbońska a międzynarodowy transfer edukacji akademickiej. Studium Vilnense A, vol. 2, Wilno 2006.

## **PROGRAMS OF INTERNATIONAL COOPERATION AS THE IMPORTANT FACTOR IN EDUCATING AT UNIVERSITIES**

### **Summary**

The article is aimed at showing what is role of the programs of international cooperation in educating at Universities. The description of programs and their range of activities is supposed to depict what their meanings is for the education. A wide range of tasks is leaned above all against the transfer of students and employees in the entire European Union, but also outside it. It is benefitting on many plains, above all this enables to get and to broadcast scientific experience. Moreover it is supporting shared drawing up scientific programs, for standardizing ranking objects, for mutual recognition of diplomas and of points ranking the study period undergone abroad. Programs of the international cooperation guarantee consistent and ambitious attitudes of the supranational support for measures for the learning.